

SOOMAA RAHVUSPARGI KOOSTÖÖKOGU JA KOGUKONNA KOOSOLEKU PROTOKOLL

Kõrtsi-Tõramaa, Viljandimaa

20. aprill 2016

Algus kell 15.00, lõpp kell 17.30

Juhatas: Pille Saarnits

Protokollis: Kaili Viilma

Osalejad: nimekiri lisatud protokollile

PÄEVAKORD

1. Teise põlvkonna biokütused – **Tomi Kikas**, Eesti Maaülikool
2. Tipu Looduskooli 2017. aasta plaanid – **Dagmar Hoder**, Tipu Looduskool
3. Soomaa naiste käsitööringi tegemised – **Sandra Urvak**, kohalik
4. Soomaa teemaplaneering – **Tiiu Pärn**, Pärnu Maavalitsus
5. Keskkonnaameti kultuuripärandi koolitused 2017. a – **Pille Saarnits**, Keskkonnaamet
6. RMK külastukorraldusest – **Riho Männik**, RMK
7. Keskkonnaameti keskkonnahariduslikud tegevused 2017. a. – **Krista Kingumets**, Keskkonnaamet;
8. Meeldetuletus kaitsekorralduslikest töödest 2017. a – **Meelis Suurkask** ja **Kaili Viilma**, Keskkonnaamet.

1. Teise põlvkonna biokütused (T. Kikas)

Ca 90% praegustest biokütustest toodetakse toidukultuuridest, nn. esimese põlvkonna biokütused. Põhjuseks on see, et toidukultuuridest on lihtsam biokütust kätte saada, kuna puit- ja heintaimede tselluloosi on raske lagundada. EMÜ on välja töötanud rakkude lagundamise meetodika lämmastikplahvatustega seestpoolt. Edasi lagundatakse tselluloos ensüümidega suhkruks. Praegu katsetatakse EMÜs lisaks korstnagaaside kasutamist tselluloosirakkude lagundamiseks – 150-kraadine gaas $N+CO_2$, kus CO_2 toimib omakorda katalüsaatorina, mis kiirendab lõhustamisprotsessi. Tööstusliku tootmise katseid veel ei ole, aga hetkel on laboris toodetava biokütuse omahind ca 1 eur/l, mis on peaaegu fossiilsete kütustega võrreldav hinnatase.

Lisaks uuritakse mikrovetikaid, mis kasutavad CO_2 uue biomassi tootmiseks.

2. Tipu Looduskooli 2017. aasta plaanid (D. Hoder)

- 2017. aastal loovtöölaagrite raames haabja ehitust, mis jääks lõpuks Tipu looduskoolile: **27.-28. mai, 30.06.-01.07 ja 3.-4. august.**
- Permakultuuride töötuba **20. mail** (kavas spiraalpeenar ja kuhikpeenar; oli kavandatud 21. mail, kuid juba on Tipu looduskooli kodulehel ja Soomaa turismiasjaliste kalendris kuupäev muudetud, kuna samal kuupäeval oli Sandra külas kultuuripärandi koolituste raames vana taluaia taastamise õppepäev planeeritud).
- Lastelaagrid **2.-4. juuni, 14.-16. juuni.**
- Ehituslaager **23.07.-05.08.**, kus eestlaste kohad on juba täis.
- Noorte loovtöölaager **14.-18. august** (7.-8. klassi lõpetanutele).

- Matkad: **7. mai** kevadmatk; **14. mai** looduskaitsekuu matk; **13. aug.** suvematk ja **1. okt.** sügismatk.
- Sooülikooli konverents „Säästev turism looduskaitsealadel“ **14.-16. september.**
- Teeme Ära talgud Tipu looduskoolis **6. mail.**

Töötatakse selle nimel, et Tipu looduskoolist saaks Soomaa külastuskeskus ja koolimaja renoveeritaks. Koolimajas oleks hostel, san.sõlm, toitlustus ja õppeklassid. Olemas on detailplaneering ja ehitusprojektid koolimaja renoveerimiseks ning saun-katlamaja ehitamiseks (pelletiküttele). Kogu plaani teostamiseks oleks vaja ca 1,2 milj. eur, s.h. on Saksamaa organisatsioonid valmis toetama sisustusega. Kahjuks on keeruline just koolimaja ehitustöödeks toetust saada.

3. Soomaa naiste käsitööringi tegemised (S. Urvak)

Soomaa naiste käsitööklubi tegutseb 2. aastat. Iga kuu 2. pühapäeval on kokkusaamine, enamasti Käära talus, harvem on olnud Tipu looduskoolis. Sel aastal võõrustati Haanjamaa naisi, tehakse kangakudumise koolitusi. **21. mail** on Sandra külas rahvuspargi kultuuripärandi koolituste raames vanade taluaedade hooldamise koolitus, mille õnnestumisel on käsitööringi naistel suur osa (see toimub nende aedades!). Veel plaanitakse minna ERMi, Haanja naistele külla, Heimtalisse ekskursionile. Liikmeid on ca 10.

4. Soomaa teemaplaneering (T. Pärn)

Maavalitused kaovad selle aasta lõpus ja sellega seoses tahetakse Soomaa teemaplaneeringuga lõpuni jõuda: avalik väljapanek saab olema ilmselt juunis-juulis, avalik arutelu augustis, millest antakse aegsasti teada. Peamised tegevused on seotud teede ja sildadega ning vanade talukohtade taastamisega.

5. Keskkonnaameti kultuuripärandi koolitused 2017. a (P. Saarnits)

Eesti Vabaõhumuuseum teeb 2017. aastal Soomaal talukohtade inventuuri ja Kirjandusmuuseum kogub kohapärimust. **28. aprillil kell 14** tutvutavad mõlemad asutused Soomaa rahvuspargi keskuses Tõramaal kohapeal oma plaanitud tegevusi. 26.06.-09.07. ja 07.-20. aug. toimuvad nende uurimistööde välitööd. Need on neil kavandatud korraldada ühiselt, et kohalikud elanikud ei peaks kummalegi uuringule eraldi intervjuud andma. Eesti Vabaõhumuuseumist on infopäeval Heiki Pärdi ja Rasmus Kask, Eesti Kirjandusmuuseumist Jüri Metssalu.

18.-19. mail tuleb Pärna talus vana palkmaja taastamise teemaline ehituskoolitus (seinapalkide vahetamine, katusesarikate asendamine, katuse parandamine). Koolitus on kahepäevane, koolitaja Riho Kesipaik.

21. mail toimub Sandra külas vana taluaia taastamise koolitus, koolitaja Tiia Trolla.

16. ja 30. juunil tuleb Sandra külas Oksa talus savikrohvi koolitus, koolitaja Malvo Tominga.

Keskkonnaamet teeb koostööd Tipu Looduskooliga ka haabjalaagri korraldamisel, toetades 27.-28. mai õppepäeva lektoritasuga, koolitaja Aivar Ruukel.

6. RMK külastuskorraldusest (R. Männik)

Tavapärase külastustaristu hooldus jätkub, kuigi loodusvahte on väga vähe. Ingatsi matkaraja paigutatakse materjale ja oodatakse pinnase tahtemist; juuli lõpuks peaks valmima.

Riisa raja hanke pakkumine on tehtud, leping maini 2018.

Pärna talu püütakse sel aastal kõpitseda; kunstitudengeid huvitab enam Lemmõe kordon.

Hüpassaare rappa teeb RMK just praegu lava. **17. juunil** on Hüpassaarde öine retk koos muuseumikülastusega.

13. mail on soomaal Ördi raba rajale hakkepuidu vedamise talgud (matkaonni juurest).

Soomaal külastuskeskus Tõramaal on nihkesse läinud ja vajab 2018. aastal ilmselt kapitaalsemaks korrastamiseks kinnipanekut. Rahaeraldus on otsustatud. Treppi juba tehakse.

7. Keskkonnaameti keskkonnahariduslikud tegevused 2017. a (K. Kingumets)

Keskkonnahariduse spetsid käivad palju koolides programme tegemas – vastavalt tellimustele.

Noorte looduskaitsete kursused Soomaal: 4.-6. juulil (pärast tantsupidu) 6.-12. klassi noortele viljandi ja Pärnumaalt, aga võib ka mujalt tulla. Eriti oodatud on kohepealsete juurtega noored. Vaja esitada motivatsioonikiri.

Suvel on rahvusvaheline rabapäev, aga selleks ei ole veel täpsed plaanid tehtud.

8. Meeldetuletus kaitsekorralduslikest töödest 2017. a (M. Suurkask; K. Viilma)

Käimas on soode taastamise projektid: Kikepera rabad, Ördi raba idaservas ja Riisa raba lõunaosas.

2017/2018 aasta hooajaks kavandatud ca 115 ha taastamine (Pääsma luht 75 ha).

RMK looduskaitseosakond teeb taastamisalade kohta infotahvliid Tõramaa keskuse juurde.

RMK on peatanud raied kaitsealade piiranguvööndites laane-, salu- ja soovikumetsades, s.h. Soomaal, kus valmistatakse ette ka ettepanekut täiendavate alade range kaitse alla võtmiseks (tsoneerimiseks sihtkaitsevööndisse). Paralleelselt tehakse riigimetsade vääriselupaikade inventuuri, kus hakatakse rakendama samuti raiekeeldu.

9. Jooksvad küsimused

- 17. aprillil tutvustati Karula RP kogukonna liikmetele taastamisalasid Soomaal. Samasugust tutvustust soovitakse ka Soomaa rahvuspargi kohalikele elanikele.
- Eelmise koostöökogu otsused on praktilised ellu viidud: koostamisel on veel 2016. aasta tegevusaruanne. Kaitseala filmis osas otsitakse võimalust koos kõigi teiste RP-dega eesistumise raames.
- Kahjuks on alates aprillist seoses Keskkonnaameti kodulehe platvormi muutusega maha võetud kõik kaitsealade kodulehed, mis pannakse üles alles septembriks. Sellega seoses ei ole kättesaadavad enam ka need materjalid, mis pandi eelmise koostöökogu ettepanekul üles (ajaloolisemaakatte analüüs; taastamisalade info, metsainventuuri tulemused jms.).

OTSUSED:

- 1. Püütakse leida üks veebipõhine koht, kuhu kõigi erinevate Soomaale kavandatud tegevuste kalendrid kokku panna. Olemas on Soomaa rahvuspargi ürituste kalender, kuid seal ei ole kirjas kõigi ettevõtjate üritusi, puudu on näiteks Soomaa naiste käsitööring ja RMK. (P. Saarnits otsib võimalust need sinna liita ja annab teada).**

(28.04.2017 täiendus: Juba on selgunud, et kõnealuse kalendriga on võimalik liituda, saates vastava sooviga e-mail Aivar Ruukelile aivar.ruukel@gmail.com. Grupiga liitumiseks on vajalik gmaili konto olemasolu.)

- 2. Oodatakse endiselt ettepanekuid tööde osas, mida saaks 2017. aasta Tipu Looduskooli töölaagrite raames ära teha, ettepanekud saata Dagmar Hoder-ile.**
- 3. Kohalikele elanikele korraldavad Keskkonnaamet ja RMK ühise tutvustuskäigu Soomaa taastamisaladele.**